

QUYOSH SISTEMASIDAGI BOSHQA OSMON JISMLARI. KOSMONAVTIKA

Andijon viloyati Marhamat tumani

4-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi Boshlang'ich sinf o'qituvchisi

MARHABOXON JO'RAYEVA URAIMOVNA

Darsning maqsadlari:

Ta'limiy maqsad: O'quvchilarda yangi mavzu haqida tushuncha berish, Quyosh sistemasidagi boshqa osmon jismlari haqida ma'lumotlarini boyitish. Ularning koyinot haqidagi bilimlarini kengaytirish;

b) tarbiyaviy: Hayotiy ko'nikmalar va bilish faoliyatini tarbiyalash, atrof -muhitga ehtiyotkorona munosabatda bo'lishga o'rgatish, ziyraklik faollik, ijodkorlik tuyg'ularini tarbiyalashni ona vatanni sevis, uni qadrlashga o'rgatish, o'zaro yordam ko'rsatish ko'nikmasini hosil qilish;

v) rivojlantiruvchi: birgalikda, hamkorlikda, ishlash ko'nikmasini shakllantirish, "Quyosh sistemasida"gi sayyoralarni farqlashga o'rgatish, yangi so'zlar hisobiga lug'at boyligini oshirish ko'nikmasini rivojlantirish, bilim, ko'nikma va malakalarini rivojlantirish;

Kommunikativ kompetensiya:

mustaqil fikrini og'zaki va yozma tarzda ifoda eta olish, darslikdan foydalanib, mavzu bo'yicha yozma matn tuza olish; darslik, o'quv atlasini ma'lumotlardan samarali foydalanish; muloqotda muomala madaniyatiga amal qilish va guruhlarda ijodiy tarzda ishlay olish.

Axborotlar bilan ishlash kompetensiyasi

kompyuter, televizor va boshqa manbalardan zarur ma'lumotlarni izlab topa olish, ulardan samarali foydalana olish.

O'zini o'zi rivojlantirish kompetensiyasi: Fan to'garagida mustaqil o'rganish orqali bilimini oshirib borish, sportning yoshiga mos turi bilan

shugʻullanish, oʻzini tuta olish, toʻgʻ,risoʻz boʻlish, oʻzining xatosini tushunish, atrofidagi tabiat manzaralarini estetik his etish.

Ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyasi: farzandlik, oʻquvchilik burchini bilish, unga rioya qilish, sinfdagi jihozlar, oʻquv qurollarini asrash.

Milliy va umummadaniy kompetensiya: oʻzi yashaydigan joyning maftunkor tabiati, tarixiy obidalarini, dam olish maskanlarini asrash va qadriga yetish.

Dars turi: Yangi materialni oʻrganish

Dars jihozi: choʻllar va u yerda oʻsuvchi osimliklar, hayvonlar, qushlar aks etgan rasmlar, bukletlar, amaliy mashgʻulotga jihozlar, slaydlar
Darsda qoʻlanadigan metodlar: suhbatlashish, savol-javob, “Soʻz top”, “Muammoliy vaziyat” va boshqa taʼlimiy oʻyinlar **DARSNING BORISHI:**

1. Tashkiliy qism:

- Salomlashish, navbatchi axboroti.
- Oʻquvchilarni darsga tayyorlash.
- “Doʻstona kelishuv”
- Intizom
- Oʻzaro hurmat
- Faollik
- Ahillik
- Oʻng qoʻl qoidasi

2. Oʻtgan mavzuni mustahkamlash

Oʻtgan dars mavzusida savol-javob mashqlari olib boriladi.

3. Yangi mavzu bayoni

QUYOSH SISTEMASIDAGI BOSHQA OSMON JISMLARI. KOSMONAVTIK

Yangi mavzu oʻquvchilarga “**Quyosh sistemasidagi boshqa osmon jismlari. Kosmonavtika**” mavzusi ekanligi eʼlon qilinadi.

Bugungi sayohatimizni yana uchar raketamiz orqali fazogirlarga aylanib koinotga yoʻl olamiz. Quyosh sistemasiga kiruvchi sayyoralardan tashqari boshqa jismlar ham

bor. Bulardan birinchisi **KOMETALAR** dir. “Bosh “ va “Dum” qismidan iborat bo’lgan Quyosh sistemasidagi osmon jismi “**KOMETA**” deyiladi. Kometalarning boshi qattiq holatdagi tosh ,temir va boshqalardan ,dumi esa gaz va changlardan iborat. Kometalarning shunday ulkanlari borki, uzunligi 200 million km ga teng. Quyosh sistemasida mingdan ortiq kometalar bor. Yerni o’rab turgan havo bizni kometalardan himoya qiladi.

Ikkinchi osmon jismi “**Asteroidlar**” ya’niy, “**daydi toshlar**” ham mavjud. Yer shari ularni o’ziga tortadi. Nihoyatda tezlik bilan Yerga uchib kelayotgan bunday “**daydi toshlar**” havoda yona boshlaydi. Havoda yonib , yorug’ iz qoldirgan osmon jismi **METEOR** deb ataladi.

Yerga tushgan meteorlar **METEORIT** deb ataladi. Yerni o’rab turgan havo bizni meteorlardan himoya qiladi.

Kosmonavtika – osmon jismlari va hodisalarini o’rganadi. 1957-yil 4-oktabr kuni Yerning birinchi suniy yo’ldoshi koinotga uchirildi. 1961-yil 12-aprel kuni rus fazogiri **YURIY GAGARIN** birinchi bo’lib fazoda o’zining “**VOSTOK1**” havo kemasida Yer atrofini 108 minutda aylanib chiqqan. Yangi mavzu darslik asosida yaratilgan

multimedia ilovadagi mavzuga oid video lavha orqali davom ettiriladi.

4. Yangi mavzuni mustahkamlash.

Yangi mavzu o'qituvchining internet tarmoqlaridan foydalangan holda yaratgan mavzuga oid video slaydi orqali mustahkamlanadi.

O'tilgan mavzu boyicha krossvord beriladi.

Savollar.

1. Kometa deb qanday osmon jismiga aytiladi?
2. Kometalar qanday ko'rinishda va kattalikda bo'ladi?
3. Meteor qanday osmon jismi? Tunlari osmonda ular-ni ko'rganmisiz?
4. Meteorlar nima uchun Yerga kelib urilavermaydi?
5. Meteorit nima? Meteor meteoritdan nimasi bilan farq qiladi?

Guruhlar krossvordni yechib zina shakda sinf temir doskasiga qo'yadilar.

Taqdimot: sardorlar yechgan krossvordni izohlaudilar.

						S	A	Y	Y	O	R	A	
					R	A	S	A	D	X	O	N	A
				Q	U	Y	O	S	H				
						Y	U	L	D	U	Z		
	T	L	E	S	K	O	P						
				Y	E	R							
					R	A	K	E	T	A			
					U	L	U	G'	B	E	K		
					S	A	M	A	R	Q	A	N	D
F	A	S	L	L	A	R							

5. Darsni yakunlash

O'quvchilarning darsdagi faoliyatlariga qarab rag'batlantiradi.

6. Uyga vazifa

Darslikdan 62-63 betlarni o'qing

Yozuvsiz xaritada o'lkamiz hududidagi cho'llar egalagan joylarni sariq rangda bo'yang